

“Fakat ey insan, senin mazi ve müstakbelin akıl cihetiyle bir derece gaybîlikten çıkmasıyla, setr-i gaybdan hayvana gelen istirahatın tamamen mahrumsun.” Bu bahsi, hayvanlar için setr-i gayb ile izah eder misiniz?

İnsan, akıl vasıtasıyla hakikatleri bir derece aralar; ancak Cenab-ı Hakk'ın hikmeti gereği her şeyi akıl terazisiyle tartamaz. Bizler yaptığımız iyiliklerin karşılıksız, kötülüklerinde cezasız kalmayacağını gayet iyi bilmekteyiz.

Bu noktadan hayvana nazaran istikbalimize bakabilmekte veya geçmiş hayatımızdan elemler duymaktayız. İnsan iman nuruyla geleceğe baktığında her şeyin revnakdar, latif ve hoş olduğunu görür. Ama imansızlık gözlüğü her şeyi karanlık ve çirkin gösterir. Akıl, madeni kalb ve ruhta, şuaı dimağda bulunan manevi bir nurdur ki, insan bununla duylara hitap etmeyen şeyleri idrak eder. Nuranî bir cevher olan akıl, insanın en kıymetli cihazıdır. İnsanı, ebedi saadete hazırlayan Rabbanî bir mürşid, ona İlahi, kudsi defineleri, hem kainatın binler hazinelerini açan pırlanta gibi bir anahtardır.

Ham petrolden uçak benzinine, mum ışığından güneşe ışığına kadar mertebeler olması misali, insanların akıllarında da mertebeler vardır. Uzaktan yakılan bir kibritle tutuşan uçak benzini gibi, bir kısım akıllara uzaktan bir işaret verilmesi kafidir. Aklın bu üst mertebelerinde yer alan insanlar, başkalarının anlamadığını anlarlar, hissetmediklerini sezerler; onların bağlantı kuramadıkları şeylerde hayret verici bağlantılar kurarlar. Aklın bu kadar faziletlerinden bahsettikten sonra, biraz da onun sınırından bahsetmek yerinde olacaktır.

Yoksa, biraz methedilince başı bulutlara değen insan misali, akıl da bu kadar övgüden sonra kendini mutlak hakikatlerin, salt gerçeklerin yanılmaz sahibi, her şeyin miyarı, mizanı zannedebilir. Bütün ihtilafli konularda kendisinin hakemliğine müracaatı isteyebilir.

Nitekim, akli gerçeğin tek ve yanılmaz ölçüsü kabul eden nice insan, kendi aklının veya mutlak manada aklın ulaşmadığı gerçekleri inkar cihetine gitmiştir. "Onlar, ilmen kuşatmadıkları ve henüz tevili kendilerine gelmeyen şeyleri yalanladılar." ayeti, bir yönüyle meselemize de bakmaktadır. Hayvana baktığımızda ise onun akıl nimetinden mahrumiyetinden ötürü gayb onun için setr edilmiş, perdelenmiştir. İnsanda bulunan gelecek endişesi ve geçmiş korkusu akıl mahrumiyetinden ötürü hayvanda bulunmamaktadır. Bediüzzaman hazretleri konuyu şu şekilde özetlemektedir.

"Hayvan gibi olamazsın. Çünkü, hayvanın mazi ve müstakbeli yok. Ne geçmişten elemeler ve teessüfler alır ve ne de gelecekte endişeler ve korkular gelir. Lezzetini tam alır. Rahatla yaşar, yatar, Hâlıkına şükreder. Hattâ kesilmek için yatırılan bir hayvan, birşey hissetmez. Yalnız bıçak kestiği vakit hissetmek ister; fakat, o his dahi gider, o elemelerden de kurtulur. Demek en büyük bir rahmet, bir şefkat-i İlâhiye, gaybı bildirmemektedir ve başa gelen şeyleri setretmektedir. Hususan mâsum hayvanlar hakkında daha mükemmeldir." (1)

(1) bk. [Şualar, Onbrinci Şua, Üçüncü Mesele.](#)